

## สภาพปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติกรณีนิติบุคคลกระทำความผิด

เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีความหลากหลายในรูปแบบของการดำเนินการ การกระทำความผิด รูปแบบของการจัดตั้งเป็นองค์กรอาชญากรรมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ตลอดจนการลงโทษผู้กระทำความผิด ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องความร่วมมือกันของนานาประเทศในการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด โดยมีการออกกฎหมายความร่วมมือระหว่างประเทศขึ้น เพื่อให้ความสะดวกในการร่วมมือกัน จัดการกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงได้เกิดอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 ขึ้น โดยกำหนดกรอบความหมายและของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติขึ้น ตลอดจนแนวทางในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ที่ลงนามในอนุสัญญาใช้เป็นแนวทางความร่วมมือกันในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด โดยมีการกำหนดความหมายของคำเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้ดังนี้

### 2.1 ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติ

#### 2.1.1 ความหมายของคำเฉพาะตามอนุสัญญาฯ

ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันและปราบปรามกิจกรรมที่ผิดกฎหมายข้ามชาติซึ่งดำเนินการ โดยกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากว่ากฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญามีการให้ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติแตกต่างกัน ดังนั้น อนุสัญญาฯ ข้อ 2<sup>1</sup> ว่าด้วยการใช้คำเฉพาะในอนุสัญญาฉบับนี้ จึงได้บัญญัติความหมายของถ้อยคำที่สำคัญในการกำหนดขอบเขตของกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร การกระทำอันเป็นความผิดข้ามชาติและถ้อยคำที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ไว้ดังนี้

2.1.1.1 “กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง กลุ่มองค์กรอาชญากรรมจัดตั้งที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง มีการดำเนินการและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงฐานใดฐานหนึ่งหรือมากกว่า หรือกระทำการอันเป็นความผิดอาญาตามที่กำหนดในอนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์

<sup>1</sup> อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2

ทางการเงิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญา ข้อ 5, 6, 8 และ 23

2.1.1.2 "อาชญากรรมร้ายแรง" หมายถึง การกระทำความผิดอาญามีบทกำหนดโทษจำคุก สำหรับการกระทำความผิดนั้นอย่างน้อย 4 ปี หรือโทษที่รุนแรงกว่า

2.1.1.3 "กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้าง" หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยมีโครงสร้าง กล่าวคือ ไม่ใช่การรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเพื่อกระทำความผิดอย่างทันทีทันใด ไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาท ของสมาชิกอย่างเป็นทางการ และไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างซึ่งพัฒนาแล้ว

2.1.1.4 "ทรัพย์สิน" หมายถึง ผลประโยชน์ทุกชนิดไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่ เคลื่อนย้ายได้หรือไม่ จับต้องได้หรือไม่ และให้หมายความรวมถึงตราสารหรือเอกสารในทางกฎหมายซึ่งแสดงถึงสิทธิผลประโยชน์หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าว

2.1.1.5 "ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรม" หมายถึง ทรัพย์สินอันเกิดจากหรือได้รับจากการกระทำความผิดไม่ว่าโดยทางตรงหรือ ทางอ้อม

2.1.1.6 "การอายัด หรือยึด" หมายถึง การห้าม การเปลี่ยนชื่อ การแปรสภาพ การโอน การครอบครอง ยักย้ายหรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว หรือหมายถึงการเข้าเก็บรักษาหรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราว หรือหมายถึงการเข้าเก็บรักษา หรือควบคุมทรัพย์สินเป็นการชั่วคราวโดยคำสั่งศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น

2.1.1.7 "การริบ" หมายความว่ารวมถึงการเสียดำเนินการในทรัพย์สิน (forfeiture) ด้วยหากสามารถที่จะดำเนินการได้ การริบทรัพย์สิน หมายถึง การทำให้สูญเสียดำเนินการอย่างถาวรโดยคำสั่งศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่น

2.1.1.8 "ความผิดมูลฐาน" หมายถึง ความผิดอาญาใด ๆ อันก่อให้เกิดรายได้ซึ่งอาจกลายเป็นสารพัดของความผิดตามความในอนุสัญญา ข้อ 6

2.1.1.9 "การจัดส่งภายใต้การควบคุม" หมายถึง วิธีการอนุญาตให้สิ่งที่มีผิดกฎหมาย หรือสิ่งของที่ต้องส่งผ่านออกไปจากผ่าน หรือเข้าไปสู่เขตแดนของรัฐหนึ่งเหนือมากกว่ารัฐหนึ่ง โดยการรับรู้และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อการสืบสวนการกระทำความผิดและเพื่อเป็นการระบุตัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด

2.1.1.10 "องค์การความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระดับภูมิภาค" หมายถึง องค์การที่ก่อตั้งโดยรัฐอธิปไตยของภูมิภาคหนึ่ง ซึ่งรัฐที่เป็นสมาชิกในภูมิภาคนั้นได้มอบโอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องที่ครอบคลุมโดยอนุสัญญาฯ และองค์กรได้รับมอบอำนาจโดยชอบตามกระบวนการภายในของรัฐสมาชิก ให้ลงนามให้สัตยาบันยอมรับ รับรองหรือภายนวัตกรรมอนุสัญญาฯ นี้ การอ้างถึง "รัฐภาคี" ภายใต้อนุสัญญานี้ ให้หมายถึงองค์กร ดังกล่าวภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้นด้วย

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เราสามารถจำกัดความหมายขององค์ประกอบอาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านองค์ประกอบอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ได้ดังนี้

ก. อนุสัญญานี้ จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการป้องกัน สืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีกับ

(1) การกระทำความผิดอาญาที่ได้ กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฉบับนี้คือ ความผิดฐานมีส่วนร่วมใน กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ข้อ 5) ความผิดฐานฟอกเงิน (ข้อ 6) ความผิดฐานฉ้อราษฎร์บังหลวง (ข้อ 8) ความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรม (ข้อ 23) และ

(2) การทำอาชญากรรมร้ายแรง (serious crime) ซึ่งมีโทษกำหนดไว้ในกฎหมายเป็นโทษจำคุกอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป (ข้อ 2)

ข. การกระทำความผิดตามที่กล่าวถึงใน ข้อ ก. ต้องมีลักษณะเป็นการข้ามชาติ (transnational) กล่าวคือ

(1) เป็นการกระทำความผิดอาญา ซึ่งโดยลักษณะแห่งการกระทำเกิดขึ้นในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

(2) เป็นการกระทำความผิดอาญา ซึ่งในขั้นตอน ที่สำคัญของการเตรียมการเพื่อกระทำความผิด หรือการวางแผน การสัง การควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่งแต่ผลของการกระทำเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

(3) เป็นการกระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ที่ผิดกฎหมายที่มีการดำเนินการอยู่ในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

(4) เป็นการกระทำความผิดอาญาในรัฐหนึ่ง แต่มีผลเกิดขึ้นอีกรัฐหนึ่ง<sup>2</sup>

ดังนั้น การกระทำความผิดอาญาซึ่งจะอยู่ในภายใต้ขอบเขต ของการบังคับใช้อนุสัญญานี้ได้ นอกจากนั้นจะต้องเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง หรือเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ทั้ง 4 ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวจะต้องมีลักษณะแห่งการกระทำและผลของการกระทำเป็นการข้ามพรมแดนหรือข้ามชาติ ซึ่งอนุสัญญา

<sup>2</sup> โปรดดูเปรียบเทียบกับกรกระทำผิดทางอาญา ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักรตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 5

ฉบับนี้ต้องการให้ครอบคลุมถึงเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน สืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีกับ ผู้กระทำผิดที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือพัวพันกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

นอกจากนี้เราสามารถเข้าใจได้ว่า การประกอบอาชญากรรมส่วนใหญ่ มักจะมี "ผู้เสียหาย" (victims) หรือ "เหยื่อ" ซึ่งในกรณีขององค์กรอาชญากรรมแล้วมีปัญหาว່ว่าใคร เป็น "เหยื่อ" ขององค์กรเหล่านี้อาชญากรรมหลายประเภท เช่น การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด การพนัน เป็นต้น จะมีทั้งผู้กระทำผิดและผู้มีส่วนร่วมกระทำผิด กล่าวคือมีทั้ง ผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ ดังนั้น คำถามคือ ผู้ใดเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ดี เราอาจกล่าวได้ว่าสังคมเป็นเหยื่อ เพราะเมื่อไรก็ตามที่องค์กรอาชญากรรมแสวงหาผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์ การฉ้อโกง หรือการใช้ความรุนแรงผู้ที่สูญเสียก็คือ สังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ "เหยื่อ" ได้แก่ ผู้ที่ได้รับรับความสูญเสียจากการกระทำทำผิดหรือเสียหาย หรือ ประชาชนผู้เคารพกฎหมาย เนื่องจาก

- (1) ประชาชน ย่อมตกเป็นเหยื่อ ของความรุนแรง กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ฯลฯ
- (2) รัฐไม่สามารถที่จะเก็บภาษีได้จากการประกอบวิสาหกิจที่ผิดกฎหมาย เหล่านี้ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี<sup>3</sup> ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน ทำให้เสียภาษามากขึ้น
- (3) รัฐยอมเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากมาย เพราะเมื่อองค์กรอาชญากรรมดำเนินวิสาหกิจที่ผิดกฎหมายย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในทางเศรษฐกิจ เช่น เมื่อผู้ประกอบการรายย่อย จะต้องเสียค่าคุ้มครองให้กับองค์กรอาชญากรรม ซึ่ง ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ย่อมตกเป็นภาระของผู้บริโภค หรือในกรณีที่องค์กรอาชญากรรม ประสบความสำเร็จในการผูกขาดธุรกิจ หรือสินค้าบางอย่าง ผู้บริโภคยอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หรือในกรณีที่องค์กรอาชญากรรมติดสินบนเจ้าพนักงาน ประชาชนย่อมต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น และได้รับบริการที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

<sup>3</sup> จากการประมาณการมูลค่าเศรษฐกิจนอกกฎหมายระหว่าง พ.ศ.2536 พบว่ารายได้จากธุรกิจนอกกฎหมาย 6 ประเภท กล่าวคือ ยาเสพติดผ่านประเทศไทย การค้าอาวุธสงคราม น้ำมันเถื่อน ค่าบริการโสเภณี ค่าบริการนายหน้าด้านแรงงาน ม้าเข้าไทยและการค้าหญิงไทยไปต่างประเทศและการพนัน มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 286 - 457 พันล้านบาทต่อปี คิดเป็น 8-3 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ข้อมูลจาก ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคีต ทวีระรังสรรค์ และนวนน้อย ตริรัตน์ หวยช่อง บอน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2543

ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจและตระหนักถึงอาชญากรรมที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม

### 2.1.2 ประเภทของการกระทำความผิด

องค์การสหประชาชาติได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 10 ลักษณะ คือ<sup>4</sup>

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Frugs)
2. การลักลอบนำคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธ อุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trifficking Nulear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organizations and Terrorism)
6. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money – Laundering)
10. การกระทำความผิดอื่น ๆ (Other Activity) ได้แก่
  - การโจรกรรมศิลปวัตถุ
  - การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจ และข้าราชการอื่น ๆ
  - อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
  - อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม
  - อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา
  - การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล

<sup>4</sup> วัชรพล ประสารราชกิจ "อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ" ในเอกสารการประชุมสัมมนาเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองไทย ยุโรปและนานาชาติ, จัดพิมพ์โดยศูนย์ยุโรปศึกษา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543), น 59 .

## 2.2 สภาพปัญหาขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ประสบปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีลักษณะร้ายแรงและยากต่อการปราบปราม<sup>5</sup> ซึ่งปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อดำเนินการต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างชัดเจนและจริงจัง แม้ว่าจะมีกฎหมายต่อต้านยาเสพติดหลายฉบับ กฎหมายฟอกเงิน กิจการเฉพาะ ตัวเงินทรัพย์สิน แคนดินบุคคลยังคงอยู่ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีและกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และเด็ก แต่กฎหมายเหล่านี้และกฎหมายเดิมที่มีอยู่นั้น ล้วนถูกบัญญัติขึ้น เพื่อดำเนินการต่ออาชญากรที่เป็นตัวปัจเจกบุคคล ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อดำเนินการกับกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งมีระบบการจัดการและโครงสร้างภายในองค์กรสลับซับซ้อน มีอิทธิพลและวิธีการปกปิดการกระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีดังกล่าว จึงไม่ได้ผล อีกทั้งองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ยังสามารถอาศัยช่องว่างกฎหมาย รวมไปถึงการคอร์รัปชันและอิทธิพลเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายได้และไม่เกรงกลัวการบังคับใช้กฎหมาย

จากข้อมูลของตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ได้แก่<sup>6</sup>

### 2.2.1 กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากยุโรป

2.2.1.1 กลุ่มมาเฟียเยอรมัน เป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรมจากยุโรปที่เข้ามาประกอบอาชญากรรมในประเทศไทยมากที่สุด ทำธุรกิจบังหน้าที่พักยา พัฒน์พงศ์ และกำลังขยายไปถึงเกาะพังัน ภูเก็ต ซอบเปิดบาร์เบียร์บังหน้า ธุรกิจอาชญากรรมนอกกฎหมาย ได้แก่ การค้ายาเสพติดแบบครบวงจร มีการนำเข้ายาอี ยาเลิฟ เพราะเป็นแหล่งผลิตใหญ่ ไม่แพ้เนเธอร์แลนด์ มีการส่งออกยาเสพติด และหญิงไทยไปต่างประเทศ มีหลายแก๊งค์ แก๊งค์ที่ใหญ่ที่สุดคือ แก๊งค์นาย "โรซ่า" ซึ่งถูกเนรเทศไปแล้ว แต่มีข่าวว่าตัวยังอยู่ในประเทศไทย ซอบเปิดบาร์เบียร์ เปิดสำนักงานทนายความบังหน้า ปลอมแปลงวีซ่า และพาสปอร์ต นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่ฟอกเงิน ฟอกเสร็จแล้วส่งกลับไปประเทศเยอรมัน ในรูปของเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

<sup>5</sup> ระบบเศรษฐกิจนอกกฎหมายในประเทศไทยมีมูลค่าราว 2-4 แสนล้านบาทต่อไป ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 ถึง 2538 หรือคิดเป็น 8-3% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ข้อมูลจากผาสก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนลน้อย ตวีรัตน์, "หน่วย ซ่อง บ่อน ยาบ้าน เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย" (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) 2543

<sup>6</sup> ข้อมูลจาก รศ. วีระพงษ์ บุญโยภาส ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.1.2 กลุ่มมาเฟียรัสเซีย พฤติกรรมค้าหญิงและยาเสพติด รับซื้อยาเสพติดมาจากภาคเหนือของประเทศไทยขายเฉพาะชาวรัสเซียในร้านอาหารรัสเซียที่ตั้งอยู่ที่พัทยาได้ ซอย 2, ซอย 3 อาชญากรคนสำคัญ ๆ ของแก๊งค์รัสเซีย ได้แก่ นายคอสดาตินอน (หัวหน้าเก่าถูกยิงตายโดยมี นายโรมโน ยานอลฮาว เป็นผู้บงการฆ่า) เปิดร้านอาหารโดยเบื้องหลังค้าโคเคน ส่วนนายลาบ เมียด โซเนิน ดำเนินธุรกิจอาชญากรรมประเภทยาเสพติด หนีการจับกุมในประเทศไปแลนด์ นอกจากนี้แก๊งค์รัสเซียยังมีการลักลอบนำเข้าหญิงรัสเซียเข้ามาค้าประเวณีในประเทศไทย

สำหรับในกรุงเทพฯ แก๊งค์รัสเซียยังมีการดำเนินธุรกิจที่โตเกียว ดินแดง และคลองตัน ธุรกิจอาชญากรรมรองของแก๊งค์รัสเซีย คือ มือปืนรับจ้างในซุ่มสังกัตชาติยุโรป กลุ่มมือปืนรับจ้างนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวเยอรมันเดินทางมารับงานในประเทศไทยแล้วเดินทางกลับยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าส่วนหนึ่งเป็นบอดีการ์ดคอยคุ้มครองให้แก่กลุ่มผู้ก่อการร้ายข้ามชาติเท่านั้น แต่ยังไม่ถึงชั้นลงหลักปักฐานในประเทศไทย

2.2.1.3 กลุ่มมาเฟียออสเตรเลีย ก่ออาชญากรรมโดยการส่งหญิงไทยไปค้าประเวณีต่างประเทศ อาชญากรที่สำคัญของแก๊งค์นี้ เช่น นายโทมัส อายุ 36 ปี (อยู่ระหว่างหลบหนี) นายปีเตอร์ อายุ 50 ปี นายมันเฟรด (ได้ถูกเนรเทศ) แต่ปรากฏว่าได้ลักลอบเข้ามาอยู่ในร้านอาหารพัทยา ซอย 7 เป็นต้น

2.2.1.4 กลุ่มมาเฟียอังกฤษ ประกอบกิจการบาร์อะโกโก้ ที่พัทยา 2 ธุรกิจอาชญากรรมที่แท้จริงคือ ค้าโคเคนและเฮโรอีน มีนายสเตอร์เป็นหัวหน้า แก๊งค์มาเฟียอังกฤษเข้ามาหลายรูปแบบนอกจากการค้ายาเสพติดแล้ว แก๊งค์นี้ยังทำกิจการเช็ทซ์ทัวร์บนเรือกลางทะเล ส่งหญิงไทยไปอังกฤษ ตั้งบริษัทตุ๋นคนไทยส่งแรงงานไปต่างประเทศบ่อยครั้งพบว่าผู้หญิงที่ไปสมัครงานด้วยจะถูกมอมยา ช่มชู้ และรัดทรัพย์

2.2.1.5 กลุ่มมาเฟียนอร์เวย์ ส่วนมากมักจะเป็นอาชญากร ที่กระทำความผิดในประเทศอื่นหรือประเทศของตนเองแล้วหลบเข้ามาในประเทศไทย เช่น พวกโจรปล้นธนาคารที่หลบหนีมาซ่อนตัวในประเทศไทย

2.2.1.6 กลุ่มมาเฟียฟินแลนด์ทำธุรกิจอาชญากรรมประเภทค้ายาเสพติดในพัทยา

2.2.1.7 กลุ่มมาเฟียสวีเดน ร่วมกับแก๊งค์สายพันธ์แซก นำส่งบุคคล (ลูกแพะ) เข้ากลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ดำเนินธุรกิจค้ากามประเภทเช็ทซ์ทัวร์ กับเด็กชายไทย มีบ้างเหมือนกันที่หลบหนีมากบดานในประเทศไทยในความผิดที่ร้ายแรง เช่น การปล้นธนาคาร

2.2.1.8 กลุ่มมาเฟียจากเดนมาร์ก หัวหน้าแก๊งค์ปักหลักในพัทยาโดยเปิดร้านค้าบังหน้าแต่เบื้องหลังดำเนินการเป็นผู้จัดหาเด็กชายป้อนธุรกิจทางเพศ กว้านซื้อเด็กชายไทยเข้าสังกัต นอกจากนี้ยังมีการกว้านซื้อเด็กต่างชาติเข้าสังกัตด้วย โดยเฉพาะเด็กชายจากประเทศที่ยากจนในเครือคอมมิวนิสต์ของอดีตสหภาพโซเวียตรัสเซีย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีแก๊งค์ 18 มงกุฏ จากประเทศ

เดนมาร์ก เข้าเมืองไทยตั้งบริษัทขายสินค้า โดยสั่งซื้อทางไปรษณีย์ใครหลงเชื่อก็จะสูญเสียและไม่ได้รับสินค้า อย่างไรก็ตาม ยังพบอีกว่าประเทศไทยถูกใช้เป็นแหล่งกบดานของผู้หลบหนีคดีอาญาร้ายแรง เช่น การยกยอกเงินธนาคาร หรือคดีข้อโกงในประเทศเดนมาร์ก

2.2.1.9 กลุ่มมาเฟียจากเนเธอร์แลนด์ กลุ่มนี้มีความชำนาญในการนำเข้าและส่งออกยาเสพติด โดยขนส่งโรอินออกนอกประเทศไทยในขณะเดียวกัน ก็นำเข้าโคเคน ยาอี ยาเลิฟ เพราะประเทศของตนเป็นแหล่งผลิตใหญ่ โดยทำธุรกิจบังหน้าคือ ร้านอาหารในพัทยา นอกจากนี้ยังร่วมกับคนไทยตั้งบริษัทหาคู่เพื่อทำธุรกิจทางเพศ

2.2.1.10 กลุ่มมาเฟียจากอิตาลี และฝรั่งเศส ดำเนินธุรกิจอาชญากรรมโยงโยอยู่ในส่วนของแก๊งค์เยอรมัน กระทำความผิดในส่วนของกขนยาเสพติดและส่งหญิงไทยไปประเทศอื่นเพื่อการค้าประเวณี

2.2.1.11 กลุ่มมาเฟียสวีเดน ส่วนใหญ่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยเพื่อหลบหนีคดีอาญาร้ายแรง เช่น การปล้นธนาคาร นอกจากนั้นที่มาก่อปัญหาเป็นพวก 18 มงกุฎ โดยทำเป็นนักธุรกิจชวนร่วมลงทุนแล้วขีดเงินหนี ยังปรากฏอีกว่าแก๊งค์นี้ทำธุรกิจอาชญากรรมประเภทค้ายาอี อีกด้วย

## 2.2.2 กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากอเมริกาและประเทศใกล้เคียง

2.2.2.1 กลุ่มมาเฟียจากอเมริกา กลุ่มเมลบ็อกมีพฤติกรรมร่วมกับคนไทยปลอมพาสปอร์ตและวีซ่า โดยรับดำเนินการทางตู้ไปรษณีย์ ซึ่งคนไทยได้ถูกดำเนินคดีแล้วแต่หัวหน้ากลุ่มชาวอเมริกันยังหลบหนีอยู่

2.2.2.2 กลุ่มมาเฟียอเมริกาใต้ เดินทางมาเมืองไทย เพื่อหลบหนีคดีอาญาที่ร้ายแรงจากประเทศของตน ส่วนที่ตั้งใจมาก่อคดี มาจากเวเนซุเอลากับเปรู ตั้งแก๊งค์ลักทรัพย์ชาวต่างชาติตามโรงแรมและในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย กลุ่มเวเนซุเอลา มีความเชี่ยวชาญในการฉกเพชรตามร้านจิวเวลรี่ ส่วนเปรูเชี่ยวชาญในการฉกเงินลูกค้าที่ไปธนาคาร

2.2.2.3 กลุ่มมาเฟียแคนาดา เป็นหนึ่งในกลุ่มต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยบ่อยเพื่อขนส่งโรอิน กิจการอีกอย่างหนึ่งที่ไม่น้อยหน้าอเมริกา คือการเช่าบ้าน เพื่อเปิดบริษัทบังหน้าแต่ธุรกิจเป้าหมายอยู่ที่ชักชวนเด็กไทยและต่างชาติ ทั้งชายและหญิงถ่ายภาพยนตร์ลามก รูปลามกส่งกลับแคนาดา

## 2.2.3 กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากเอเชียและซีกอีสต์เอเชีย

2.2.3.1 กลุ่มมาเฟียฟิลิปปินส์ มีพฤติกรรมหลอกหลวงต้มตุ๋น ไฟ 3 ใบ มีนายเบนนาโตเป็นหัวหน้า ลูกน้องชื่อ เซนโต และมาริโอ

2.2.3.2 กลุ่มมาเฟียเกาหลี มีพฤติกรรมส่งคนไปประเทศที่สาม และค้ายาเสพติด



2.2.3.3 กลุ่มมาเพียจีนในประเทศไทย กลุ่มมาเพียจากฮ่องกง และมาเก๊า ต่างทยอยเข้ามาดำเนินงานในประเทศไทยมากขึ้น และฮ่องกงและมาเก๊าได้กลับเข้าสู่การปกครองของจีนแผ่นดินใหญ่ ในอดีตแก๊งค์ 4 คิงส์ ถือว่าเป็นมาเพียจีนที่ดังที่สุดก่อนที่จะค่อย ๆ หายไปตามกาลเวลา ต่อมาแก๊งค์ 14 เค เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย โดยเรียกค่าคุ้มครอง และยาเสพติดต่อมาเริ่มขยายเข้าถึงแก๊งค์ลูกหมู ทำธุรกิจอาชญากรรมประเภทขนคนจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้าประเทศไทย ก่อน แล้วจึงส่งต่อไปยังประเทศที่สาม

2.2.3.4 กลุ่มมาเพียปากีสถาน มีนายโมฮัมหมัด ราฟีก ตีวาน มาเพียชื่อดังของปากีสถานเข้ามาฝังตัวในประเทศไทย เป็นหัวหน้าขบวนการลอบนำชาวต่างชาติมาพักพิงในกรุงเทพฯ มีทั้งจากเอเชียใต้ อินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ ศรีลังกา จากตะวันออกกลาง อิรัก อิหร่าน ลิเบีย ซีเรีย แอฟริกาตะวันตก ไนจีเรีย ไนเจอร์ โตโก กานา เคเมอรูน เซียร์ราเลโอน มาลี ไลบีเรีย เซเนกัล รายชื่อเหล่านี้อยู่ในบัญชี “แก๊งค์กองทัพมดกาฬทวีป” เข้าประเทศไทยเพื่อขนยาเสพติดส่วนใหญ่เข้ามาได้เพราะ “ราฟีก” มีส่วนเกี่ยวข้องกับแก๊งค์ลูกหมู พวกนี้ชำนาญในการทำพาสปอร์ตปลอมของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อิตาลี ฝรั่งเศส เบลเยียม และบรูไน ยังมีความสามารถในการปลอมพาสปอร์ตและวีซ่า ได้ทุกประเทศทั่วโลก โดยเปิดบริษัทบังหน้า ย่านซอยพุทธโอสถ

2.2.3.5 กลุ่มนายอัค บาซาร์ พฤติการณ์ปลอมแปลงพาสปอร์ตและวีซ่าของไทยและต่างประเทศ ปลอมเงินตราสกุลดอลลาร์สหรัฐ เรียกเก็บค่าคุ้มครองของ ชาวต่างประเทศ เช่น อินเดีย ปากีสถาน และบังคลาเทศ

2.2.3.6 กลุ่มนาย กุน ชาร์คาน พฤติการณ์ปลอมพาสปอร์ต และวีซ่าของไทยและต่างประเทศ จัดส่งชาวปากีสถานและชาวบังคลาเทศไปยังประเทศที่สาม

2.2.3.7 กลุ่มมาเพียพม่า นายชอมมูอิ่ง พฤติการณ์ต่างกับคนไทยและชาวต่างประเทศ ปลอมพาสปอร์ตและวีซ่า เพื่อส่งผู้หนีงไปประเทศญี่ปุ่น กลุ่มนี้เคยถูกจับมาแล้วปัจจุบันลูกน้องของกลุ่มนี้รับดำเนินการเป็นรายคน เพื่อหลบหนีการติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขณะนี้ไม่มีแหล่งมั่วดมที่แน่นอน

2.2.3.8 กลุ่มมาเพียญี่ปุ่น “ยาคุซ่า” เข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำธุรกิจอาชญากรรมประเภทยาเสพติด และค้าผู้หนีง

สรุป องค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอยู่ในรูปแบบของการเปิดบริษัททำธุรกิจบังหน้า (Front Company) เบื้องต้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายมักอยู่ในแบบบริษัทต่าง ๆ ดังนี้

1. ร้านอาหาร , ภัตตาคาร
2. ร้านคาราโอเกะ

3. สำนักงานกฎหมายและบัญชี
4. บริษัททัวร์
5. ร้านนำเข้า-ส่งออกเสื้อผ้า
6. บาร์เบียร์
7. บริษัทจัดหางาน
8. บริษัทค้าเงิน
9. บริษัทที่ตั้งขึ้นโดยไม่มีกิจการดำเนินกิจการจริง (ขอใบอนุญาตทำงานให้คนต่างด้าว)
10. อื่น ๆ

จากสภาพปัญหาของอาชญากรรมข้ามชาติที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประเทศต่าง ๆ ในโลก ได้พยายามร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการต่อต้านการก่ออาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม เพราะต่างตระหนักถึงความเสียหายร้ายแรงอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการก่ออาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเกิดกับระบบเศรษฐกิจโครงสร้างทางสังคมและการเมืองการปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคที่โลกไร้พรมแดน ซึ่งการการเปิดกว้างทางด้านเศรษฐกิจและมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การคมนาคม ตลอดจนการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้กลายมาเป็นโอกาสให้องค์กรอาชญากรรมในการก่ออาชญากรรม และทำให้องค์กรอาชญากรรมพัฒนารูปแบบในการร่วมมือกันเพื่อก่ออาชญากรรมข้ามชาติ

ด้วยตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหาดังกล่าว องค์กรสหประชาชาติจึงได้ร่างอนุสัญญาต่อต้านว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ซึ่งมีประมาณ 127 ประเทศได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาฯ และได้ร่างพิธีสารอีก 3 ฉบับ กล่าวคือ พิธีสารเรื่องการต่อต้านการลักลอบค้ามนุษย์ พิธีสารเรื่องการต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นซึ่งมีประมาณ 80 ประเทศได้ร่วมลงนามแล้ว<sup>7</sup> และพิธีสารเรื่องการต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธ ด้วยตระหนักร่วมกันว่าการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ โดยองค์กรอาชญากรรมได้กลายมาเป็นปัญหาที่ทุกประเทศจะต้องร่วมมือกันในการต่อต้านและแก้ไข เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือกันและกัน ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

<sup>7</sup> ประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2543 และโดยมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2544 ประเทศไทยได้มีการลงนามในพิธีสารแนบท้าย อีก 2 ฉบับ คือ พิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเลและอากาศ ส่วนพิธีสารฉบับที่ 3 เรื่องการต่อต้านการลักลอบผลิตและการค้าอาวุธ ซึ่งได้ร่างเสร็จแล้วยังมิได้เปิดให้มีการลงนาม

### 2.3 ปัญหาทางกฎหมายไทยในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นความพยายามของนานาชาติ ในการที่จะพัฒนาเครื่องมือในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมและความเสียหายที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ทวีความรุนแรง และ ขยายตัวออกทั่วโลก

ความร่วมมือในการก่ออาชญากรรมของกลุ่มองค์กร ที่มีการจัดตั้งในลักษณะที่เป็นองค์กรซึ่งมีการดำเนินการในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนมากขึ้น นับแต่ต้นทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ความก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าของระบบคมนาคม และเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม สามารถใช้เพื่อขยายเขตแดนและโอกาสในการกระทำความผิดออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศต่าง ๆ อย่างมากมาย มหาศาลและกระทบต่อความปลอดภัยของประชาคมโลก

ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ประมาณ 127 ประเทศ ได้เข้ามีส่วนร่วมในการตกลงเพื่อร่วมมือกันในอนุสัญญาสหประชาชาติต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมีประเทศต่าง ๆ ลงนามในพิธีสารแนบท้ายอนุสัญญาฯ อีก 3 ฉบับ ประมาณ 80 ประเทศ ด้วยความตระหนักดีว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นปัญหาที่ทุก ๆ ประเทศจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

วัตถุประสงค์เบื้องต้น และเป้าหมายอันดับแรกของอนุสัญญาฯ จึงกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ<sup>๑</sup> โดยอนุสัญญาฯ ได้กำหนดขึ้น “..... เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ นอกจากนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานในคดีจึงเป็นมาตรการที่สำคัญ ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ในหลาย ๆ ประเทศมีกฎหมายอยู่แล้วแต่มีบางประเทศเท่านั้นที่ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวหรือบางประเทศอาจจะมีกฎหมายแต่ไม่ครบถ้วนทั้งหมด อนุสัญญาฯ จึงกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกเหล่านั้น ที่ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวมีภาระในการตรากฎหมายภายใน

<sup>๑</sup> อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 1

### 2.3.1 อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

การนิยามความหมาย (อนุสัญญาฯ ข้อ 2)

#### ก. กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ตัวอย่างของปัญหาเกี่ยวกับ "องค์ประกอบ" ของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมีดังนี้

1. คนที่รวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อลักเล็กขโมยน้อย (ที่มีรวมตัวเป็นกลุ่ม) และทำการลักทรัพย์อย่างเป็นระบบจากห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าเป็นประจำ บุคคลกลุ่มนี้จะถือว่าเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือไม่
2. ผู้ป่วยโรคจิต 2 คน ได้ฆ่าผู้อื่นในหลาย ๆ คดี โดยได้กระทำติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 เดือน จะเป็นการกระทำของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือไม่
3. การรวมตัวกันของบุคคลเพื่อวางแผนปล้นธนาคาร ซึ่งทรัพย์หรือลักทรัพย์ รวมถึงการปกปิด ซ่อนเร้นสิ่งของที่ได้มาจากการลักทรัพย์ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้จะถือว่าเป็นกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือไม่

อย่างไรก็ตาม การนิยามความหมาย ของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรตาม ข้อ 2 ของอนุสัญญา กลุ่มดังกล่าวมักมีลักษณะของการรวมตัวกันภายในมากกว่าตัวอย่างที่กล่าวถึง สมาชิกขององค์กรจะมีการคาดคะเนและการปฏิบัติที่แยบยลตั้งแต่การลงมือประกอบอาชญากรรม จนถึงภายหลังจากประกอบอาชญากรรมแล้ว อันทำให้กลุ่มอาชญากรเหล่านี้มีลักษณะการดำเนินการในทางลับ ปกปิด ซ่อนเร้นและมีความระมัดระวังสูง

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมักจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้<sup>9</sup>

1. ไม่มีอุดมการณ์หรือเป้าหมายทางการเมือง
2. มีการจัดลำดับชั้นในองค์กร
3. มีสมาชิกจำนวนจำกัดหรือเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
4. มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
5. ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือใช้ความรุนแรง หรือการข่มขู่ และการติดสินบน
6. มีการกำหนดหน้าที่และการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน

<sup>9</sup> วัชรพล ประเสริฐราชกิจ "อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ" ในเอกสารการประชุมการสัมมนาเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองไทย ยุโรปและนานาชาติ , จัดพิมพ์โดยศูนย์ยุโรปศึกษา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543), น 61 .

7. มีลักษณะเป็นการผูกขาด มีกฎข้อบังคับ ระหว่างสมาชิกที่ชัดเจน รวมถึงข้อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นความลับ

กิจกรรมที่ผิดกฎหมายของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่สำคัญ ได้แก่

1. การใช้อิทธิพลข่มขู่
2. การฉ้อโกง
3. การลักลอบขน
4. การชิงทรัพย์
5. การทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธ
6. การค้ายาเสพติด
7. การลักลอบค้าอาวุธ
8. การค้ำมนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
9. การลักลอบนำเข้า หรือส่งออกคนต่างด้าว
10. การลักลอบค้าวัตถุโบราณ
11. การกรรโชกทรัพย์
12. การขี้ยกยอกเงินจากโรงงานอุตสาหกรรม สถาบันการเงิน การแทรกซึมเพื่อควบคุม

ธุรกิจเอกชนและธนาคารพาณิชย์

13. การควบคุมตลาดมืด

#### ข. องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ได้มีการนิยามความหมายของคำว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ไว้หลายประการ อาทิเช่น<sup>10</sup>

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายถึง การกระทำขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลสมคบ และร่วมมือกันกระทำความผิด ต่อเนื่องจาก ประเทศหนึ่งข้ามแดนไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศ ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา และมีบทลงโทษของประเทศที่องค์กรหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม

<sup>10</sup> วัชรพล ประสารราชกิจ "อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ" ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองไทย ยุโรป และนานาชาติ, จัดพิมพ์โดยศูนย์ยุโรปศึกษา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.81.

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” คือ การกระทำที่มีประเทศเกี่ยวข้องอย่างน้อยสองประเทศ ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและกำหนดโทษไว้ เป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันมีการเตรียมการพยายามและลงมือกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง ข้ามพรมแดนประเทศหนึ่งไปยังประเทศอื่น

“ข้ามชาติ” (transnational) คือ ลักษณะของกิจกรรมที่มีการดำเนินการข้ามพรมแดนประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นการข้ามดินแดนของบุคคลซึ่งเป็นผู้เดินทาง เพื่อไปกระทำความผิด หรือเป็นผู้เสียหายเช่นในกรณีของการลักลอบค้ามนุษย์หรือเป็นการนำสิ่งของข้ามแดน เช่น อาวุธปืน อาวุธสงคราม ยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและการฟอกเงิน

นอกจากนี้ เราสามารถเข้าใจได้ว่า การประกอบอาชญากรรมส่วนใหญ่ มักจะมี “ผู้เสียหาย” (victims) หรือ “เหยื่อ” ซึ่งในกรณีขององค์กรอาชญากรรม แล้วมีปัญหาว່ว่าใครเป็น “เหยื่อ” ขององค์กรเหล่านี้ อาชญากรรมหลายประเภท เช่น การค้าประเวณี การค้ายา เสพติด การพนัน เป็นต้น จะมีทั้งผู้กระทำผิดและผู้มีส่วนร่วมกระทำผิด กล่าวคือ มีทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ ดังนั้น คำถามคือผู้ใดเป็นผู้เสียหายหรือ เหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตามเราก็อาจกล่าวได้ว่า สังคมเป็น “เหยื่อ” เพราะเมื่อไรก็ตามที่องค์กรอาชญากรรมแสวงหาผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์ การฉ้อโกงหรือการใช้ความรุนแรง ผู้ที่สูญเสียก็คือสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ “เหยื่อ” ได้แก่ผู้ที่ได้รับความสูญเสียจากการกระทำผิดหรือเสียหาย หรือประชาชน ผู้เคารพกฎหมาย เนื่องจาก

- 1) ประชาชนยอมเป็นเหยื่อของความรุนแรงการกรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ฯลฯ
- 2) รัฐไม่สามารถที่จะเก็บภาษีได้จากการประกอบวิสาหกิจ ที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี<sup>11</sup> ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้ต้องเสียภาษีมากขึ้น
- 3) รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้ทำผิด

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากมาย เพราะเมื่อองค์กรอาชญากรรมดำเนินวิสาหกิจที่ผิดกฎหมายย่อมก่อให้เกิด ผลกระทบในทางเศรษฐกิจ เช่น เมื่อผู้ประกอบการรายย่อยจะต้องเสียค่าคุ้มครองให้กับองค์กรอาชญากรรม ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้

<sup>11</sup> จากการประมาณการมูลค่าเศรษฐกิจนอกกฎหมายระหว่าง พ.ศ. 2536 ถึง 2538 พบว่ารายได้จากธุรกิจนอกกฎหมาย 6 ประเภท กล่าวคือ ยาเสพติดผ่านประเทศไทย การค้าอาวุธสงคราม น้ำมันเถื่อน ค่าบริการโลภณี ค่าบริการนายหน้าค้าแรงงานพม่าเข้าไทย และการค่านึงไทยไปต่างประเทศ และการพนัน มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 286 –457 พันล้านบาทต่อปี คิดเป็น 8-3% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ข้อมูลจาก ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนน้อย ตวีรัตน์ , หวย ช่อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย , (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) น. 7.

ยอมตกเป็นภาระของผู้บริโภคหรือในกรณีที่องค์กรอาชญากรรมประสบความสำเร็จในการผูกขาดธุรกิจหรือสินค้าบางอย่าง ผู้บริโภคยอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หรือในกรณีที่องค์กรอาชญากรรมติดสินบนเจ้าพนักงาน ประชาชนยอมต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นและได้รับบริการที่ไม่ประสิทธิภาพ เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจและตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหาองค์กรอาชญากรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น และจากการศึกษาข้อมูลของไทยที่เกี่ยวข้องพบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายสำหรับคำว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แตกต่างกันไปอย่างไรก็ดีเมื่อประเทศไทย ได้ลงนามในอนุสัญญาฯ แล้ว จึงควรมีการกำหนดความหมายดังกล่าวให้ถูกต้องตรงกันโดยยึดหลักตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ อันจะส่งผลให้สามารถบังคับใช้กฎหมายในการแก้ปัญหา องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นเอกภาพในระหว่างหน่วยงานและจะทำให้ประเทศไทยสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ ได้ในอนาคต

### 2.3.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไทยกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

#### 2.3.2.1 ปัญหาด้านบทบัญญัติทางกฎหมาย

หลักกฎหมายของประเทศไทย ที่กำหนดความผิดที่ใกล้เคียงรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เท่าที่ปรากฏพบในประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะความผิดฐานสมคบ ซึ่งปรากฏอยู่ในการกระทำความผิดลักษณะต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังต่อไปนี้

##### 2.3.2.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

- ลักษณะ 1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มาตรา 114 ความผิดฐานสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ<sup>12</sup>

<sup>12</sup> ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 114 "ผู้ใดละสมกำลังพลหรืออาวุธ เตรียมการอื่นใดหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ หรือยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ หรือรู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏแล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี"

- ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนมาตรา 209 ถึงมาตรา 213<sup>13</sup>

### 2.3.2.1.2 กฎหมายพิเศษ ได้แก่

1) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 "ผู้ใดสมคบกัน โดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กฎหมายไว้สำหรับความผิดนั้น"

2) พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 7 "ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

<sup>13</sup> ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 "ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท"

มาตรา 210 "ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นซ่องโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าเป็นการสมคบเพื่อกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกอย่างสูง ตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปี ถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท"

มาตรา 211 "ผู้ใดประชุมในที่ประชุมอั้งยี่หรือซ่องโจร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ หรือซ่องโจรเว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่า ได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของอั้งยี่ หรือ ซ่องโจร"

มาตรา 212 " ผู้ใด

1. จัดหาที่ประชุมหรือที่พักให้แก่อั้งยี่ หรือซ่องโจร
2. ชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกอั้งยี่ หรือพรรคพวกซ่องโจร
3. อุปการะอั้งยี่ หรือ ซ่องโจร โดยให้ทรัพย์สิน หรือโดยประการอื่น หรือ
4. ช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่อั้งยี่ หรือ ซ่องโจรได้มาโดยการกระทำความผิดต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความ

ผิดฐานเป็นอั้งยี่ หรือ ซ่องโจร แล้วแก่กรณี "

มาตรา 213 " ถ้าสมาชิกอั้งยี่ หรือพรรคพวกซ่องโจร คนหนึ่งคนใด ได้กระทำความผิดตามความมุ่งหมายของอั้งยี่ หรือ ซ่องโจรนั้น สมาชิกหรือพรรคพวกซ่องโจรที่อยู่ด้วยกันในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยกันในที่ประชุม แต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้าผู้จัดการหรือ ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นทุกคน"



ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง คนหนึ่งคนใด ได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษ ตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบ ทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นคงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจ ให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันต้องระวางโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้”

3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 9 “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้น กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง กลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้น หรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้”

4) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 “ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคาเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นผู้มีสิทธิ ทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐโดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคา อย่างเป็นทางการ หรือโดยการกีดกัน มิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยการเอาเปรียบ แก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่ เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น หรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่นร่วมตกลงกันในการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง

หลักความผิดเกี่ยวกับการสมคบกันตามกฎหมายของประเทศไทยมิได้บัญญัติไว้ในลักษณะที่เป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของบุคคลเหมือนเช่น การพยายามกระทำความผิด การเป็นตัวการ หรือผู้สนับสนุน เป็นต้น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 ถึง 82) หากแต่นำหลักความผิดเกี่ยวกับการสมคบไปใช้กับบางฐานความผิดหรือความผิดบางประเภทเท่านั้น ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ประมวลกฎหมายอาญานำหลักสมคบไปใช้กับความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายในราชอาณาจักร มาตรา 114 ในความผิดฐานสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ ซึ่งการ “สมคบกัน” ตามมาตรานี้ถือเป็นการกระทำอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้ คำว่า “สมคบกัน” หมายความว่า ตกลงกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อร่วมกระทำความผิดตามมาตรา 113<sup>14</sup> จะเห็นได้ว่าการตกลงกันตามมาตรา 114 เป็นการกระทำที่ยังไม่ก่อให้เกิดความผิดสำเร็จขึ้นจริง นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญายังนำหลักความผิดเกี่ยวกับการสมคบไปบัญญัติไว้ในความผิดฐานเป็นช่องโหว่ ตามมาตรา 210 โดยกำหนดโทษแก่ผู้ที่สมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่ได้บัญญัติไว้ในภาค 2 ของประมวลกฎหมายอาญา และมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ที่กฎหมายเอาโทษความผิดฐาน “ช่องโหว่” ไว้ก็เพราะบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปเพียงที่ตกลงกันจะกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ถึงยังไม่ทันได้กระทำผิดก็เป็นอันตรายแก่สังคมแล้ว<sup>15</sup> สำหรับวรรค 2 ของมาตรา 210 เป็นเหตุเพิ่มโทษ ในกรณีความผิดที่สมคบกัน มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จนถึงประหารชีวิต

การสมคบกันทั้งในความผิดฐานสมคบเพื่อเป็นกบฏ ตามมาตรา 114 และในความผิดฐาน เป็นช่องโหว่ตามมาตรา 210 จะต้องมี การแสดงออกซึ่งความตกลงที่จะกระทำผิดร่วมกัน เช่น ประชุมวางแผนหรือทำพิธีจะไปปล้น<sup>16</sup> ซึ่งสอดคล้องกับหลักพิสูจน์ความผิดฐานมีส่วนร่วมฯ ตามอนุสัญญาข้อ 5 วรรค 2 ที่กำหนดให้นำ “พฤติการณ์ของข้อเท็จจริงที่เป็นภาวะวิสัย” ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ปรากฏภายนอกมาใช้ในการพิสูจน์ถึงการตกลงกันหรือ

<sup>14</sup> หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น. 24-25 .

<sup>15</sup> เรื่องเดียวกัน หน้า 109

<sup>16</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1103/2496

การเข้ามีส่วนร่วมในความคิดตามมาตรา 114 และมาตรา 210 เมื่อมีการสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปในความคิดฐานสมคบกันเป็นกบฏ (มาตรา 114) หรือสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ในความคิดฐานเป็นช่องโหว่ (มาตรา 210) แม้จะยังมีได้กระทำความผิดตามที่ตกลงไว้ ผู้ที่เข้าร่วมสมคบกันก็มีความผิดตามมาตรา 114 หรือมาตรา 210 แล้ว และหากความผิดตามที่ตกลงเป็นผลสำเร็จก็เป็นความผิดชั้นอีกฐานหนึ่ง คือความผิดฐาน เป็นกบฏตามมาตรา 113 หรือความผิดฐานใดฐานหนึ่งในภาค 2 ตามมาตรา 213 แล้วแต่กรณี

นอกจากการนำหลักสมคบมาบัญญัติไว้ใน มาตรา 114 , 210 และ 213 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ยังมีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ดังปรากฏในความคิดฐานเป็นอั้งยี่ ตามมาตรา 209 ซึ่งมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกับองค์ประกอบความผิดฐานมีส่วนร่วมฯ ตามข้อ 5 วรรค (ก)(2) ของอนุสัญญาฯ กล่าวคือความผิดฐานเป็นอั้งยี่ไม่จำเป็นต้องมีการสมคบกันหรือตกลงกันเหมือน เช่น ความผิดฐาน เป็นช่องโหว่ (ซึ่งองค์ประกอบความผิดฐานเป็นช่องโหว่จะคล้ายคลึงกับองค์ประกอบตามข้อ 5 วรรค 1 (ก)(1) แต่จะให้ความสำคัญแก่การเข้าเป็นสมาชิก หรือเข้ามีส่วนร่วมในคณะบุคคล โดยมาตรา 209 นี้ กำหนดโทษแต่ผู้เข้าเป็นสมาชิกของคณะบุคคลที่ปกปิดวิธีดำเนินการและคณะบุคคลนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย<sup>17</sup> อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ความผิดฐานเป็นอั้งยี่จะมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกับความผิดฐานมีส่วนร่วม ฯ ตามข้อ 5 วรรค 1 (ก)(2) ของอนุสัญญาฯ แต่ก็ไม่สอดคล้องกับทุกกรณี โดยมีข้อแตกต่างในองค์ประกอบด้านการกระทำ กล่าวคือ จะเป็นความผิดฐานเป็นอั้งยี่ทันทีที่เข้าเป็นสมาชิกของคณะบุคคลที่ปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยที่ผู้เป็นสมาชิกยังไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ ตามความมุ่งหมายของคณะบุคคลนั้น แต่ตาม อนุสัญญาข้อ 5 วรรค 1 (ก)(2) จะเป็นความผิดต่อเมื่อมีการดำเนินการของบุคคลนี้ ผู้มีส่วนร่วมกระทำการในกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

การที่จะลงโทษความผิดฐาน เป็นอั้งยี่ได้ จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า (1) ได้มีสมาคมจริง (2) วิธีการของสมาคมปกปิด และ (3) สมาคมนั้นตั้งขึ้นเพื่อ การอันมิชอบด้วยกฎหมาย<sup>18</sup> ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า คำว่า “คณะบุคคล (หรือสมาคม)” แสดงว่าคณะบุคคลนั้นจะต้องก่อตั้งขึ้นเป็นการถาวรโดยจะต้องมีการจัดสรรเป็นองค์การ ซึ่งเมื่อกฎหมายไม่

<sup>17</sup> หมายถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นประมวลกฎหมายอาญา

<sup>18</sup> ลำเจียง ไชยชิต , "อั้งยี่-ความผิดที่ถูกลืม" .บทบัญญัติคดี เล่ม 34 ตอน 4 (2520) : น. 596.

จำกัดจำนวนไว้ จึงต้องถือว่าตั้งแต่สองคนขึ้นไป<sup>19</sup> ความผิดฐานนี้ แม้ผู้เป็นสมาชิกยังมีได้กระทำการใด ๆ เพื่อความมุ่งประสงค์ของคณะบุคคลก็เป็นความผิด<sup>20</sup>

สำหรับหลักเรื่องการสมคบที่ปรากฏในพระราชบัญญัติต่าง ๆ นั้น มุ่งใช้กับความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม เพื่อให้สามารถดำเนินการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการนำหลักเรื่องสมคบมาใช้กับความผิดเฉพาะเรื่อง เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก เป็นต้น สำหรับ หลักเรื่องสมคบตามกฎหมายทั้งสองเรื่องนี้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติมาตรการเกี่ยวกับยาเสพติดฯ และพระราชบัญญัติมาตรการเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็กฯ ดังกล่าวข้างต้น มีองค์ประกอบความผิดคล้ายคลึงกับความผิดฐานช่องโหว่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 เพียงแต่จะแตกต่างกันตรงจำนวนของผู้ที่ร่วมสมคบที่จะเป็นความผิด โดยในความผิดฐานเป็นช่องโหว่ ในประมวลกฎหมายอาญา กำหนดว่าการสมคบกันต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป แต่ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเท่าที่ปรากฏจะกำหนดให้มีการสมคบกันตามนัยของพระราชบัญญัติสามารถกระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเท่านั้น

ซึ่งหลักในการสมคบกันกระทำความผิดนี้ จะนำไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์กรอาชญากรรม เพื่อกระทำความผิดในรูปแบบของการจัดตั้งเป็นนิติบุคคลในรูปแบบของการเปิดบริษัท , ร้านค้าบังหน้า (Front Company) เพื่อกระทำความผิด หรือใช้ในการฟอกเงิน เพื่อให้ทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย กลับเป็นเงินสุจริต ซึ่งตามกฎหมายไทยนั้น ต้องพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลรวมทั้งความรับผิดชอบของนิติบุคคล ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 69, 70 ได้บัญญัติให้นิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับที่บุคคลธรรมดาจะพึงมีพึงได้ แต่มีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการคือ

1) จำกัดโดยขอบวัตถุประสงค์ตามข้อบังคับหรือตราสาร จัดตั้งของนิติบุคคลนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 69

2) จำกัดโดยธรรมชาติ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70 เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีชีวิต จิตใจ จึงมีข้อจำกัดสิทธิบางประการ

<sup>19</sup> หยุด แสงอุทัย , อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 14 , น. 108.

<sup>20</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 301-303/2470

จะเห็นได้ว่า นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งฯ ก็มีฐานะเป็น  
 ประธาน (Rochtsfahigkeit) ตามกฎหมายแพ่ง จึงสามารถมีสิทธิและหน้าที่ได้กับบุคคลธรรมดา  
 เนื่องจากนิติบุคคลเป็นสิ่งที่กฎหมายแพ่งสร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในทรัพย์สินเท่านั้น<sup>21</sup> ทั้งนี้จะเห็นได้  
 จากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ เพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของ  
 นิติบุคคลในทางแพ่ง ตลอดจนการดำเนินการของนิติบุคคลเท่านั้น

เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีชีวิต จิตใจ จึงไม่สามารถดำเนินกิจการ  
 ต่าง ๆ เองได้ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา มาตรา 75 จึงได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสดงวัตถุประสงค์  
 ของนิติบุคคลว่า ย่อมปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้น

“ผู้แทน” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง เช่น ผู้จัดการตามประมวล  
 กฎหมายแพ่งเป็นผู้แทนโดยการแต่งตั้งตามกฎหมายซึ่งระบุให้มีอำนาจทำการในนามนิติบุคคล  
 แทนหัวใจหรือสมองของนิติบุคคลเสมือนเป็นตัวนิติบุคคลเอง<sup>22</sup> นอกจากนี้คำว่า “ผู้แทน” ตาม  
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 หมายความว่า ผู้รับมอบหมายจากผู้จัดการ  
 อีกชั้นหนึ่ง

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75  
 ในเรื่อง การจัดการตามประสงค์ของนิติบุคคลนั้น หมายถึงการแสดงเจตนาในทางแพ่ง<sup>23</sup> เท่านั้น  
 บทบัญญัติเช่นนี้ เป็นบทบัญญัติที่จะให้ผู้แทนนิติบุคคลได้ แสดงความประสงค์ในฐานะที่นิติบุคคล  
 เป็นประธานแห่งสิทธิ ที่จะมีความสามารถในการทำนิติกรรม (capacity to act หรือ  
 GesChaftsfahigkeit)<sup>24</sup> ตามกฎหมายแพ่ง

และหากกิจการที่ผู้แทนนิติบุคคลได้กระทำไปภายในขอบวัตถุประสงค์  
 ประสงค์ของนิติบุคคลและกระทำไปภายในขอบอำนาจของตน กิจการนั้น ๆ ย่อมผูกพันนิติบุคคล  
 นั้น ๆ ด้วย เช่น ต้องผูกพันตามสัญญาหรือรับผิดในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมาย  
 แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 เป็นต้น

<sup>21</sup> หยุค แสงอุทัย, บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 114/2493, น. 1198.

<sup>22</sup> จิตติ ดิงศทิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร:  
 สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), น.62.

<sup>23</sup> จิตติ ดิงศทิพย์, บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 219/2500, น. 82.

<sup>24</sup> NORBERT HORN, supra note 10, p. 5.

ส่วนในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ นักกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า นิติบุคคลควรต้องมีความรับผิดชอบในทางอาญาซึ่งเป็น การพิจารณาในแง่ นโยบายทางอาญา ทั้งนี้โดยให้เหตุผลที่นิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะมีความจำเป็นที่ว่าการประกอบการค้าทางพาณิชย์ในสมัยใหม่ จะประกอบกิจการในรูปของนิติบุคคลทั้งสิ้น ถ้าจะถือว่านิติบุคคลไม่อาจเอาผิดอาญาได้ ก็จะทำให้เกิดผลสะท้อนที่ไม่พึงปรารถนาแก่สังคมได้<sup>25</sup> หรือมีความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีบังคับ ความรับผิดชอบของนิติบุคคลโดยวิธีการทางอาญา ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในบางกรณีไม่เป็นการเพียงพอที่จะใช้วิธีการทางแพ่งแก่นิติบุคคลเท่านั้น จำเป็นต้องมีโทษ เช่น ปรับ หรือริบทรัพย์สินลงแก่นิติบุคคลบ้าง<sup>26</sup>

แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่า นักกฎหมายส่วนใหญ่ จะมีความเห็นพ้องต้องกันว่า นิติบุคคลควรต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา แต่ปัญหาที่ยังคงเป็นที่สับสนอยู่ก็คือ ไม่มีการบัญญัติถึงความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลไว้โดยตรงจะมีเฉพาะตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ บางฉบับเท่านั้นที่บัญญัติ ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลไว้โดยชัดแจ้ง<sup>27</sup> ปัญหาที่ก่อให้เกิดความสับสนขึ้นก็คือ ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา ชะยายความรับผิดชอบของนิติบุคคลออกไปในความผิดที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายเลย เช่น การที่ศาลฎีกาลงโทษนิติบุคคล ในความผิดฐานฉ้อโกง<sup>28</sup> ซึ่งเป็นความผิดที่ต้องการเจตนาโดยทุจริต โดยถือเอาการกระทำ และเจตนาของผู้แทนนิติบุคคล เป็นการกระทำและเจตนาของนิติบุคคล โดยอ้างหลักจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75<sup>29</sup> คำพิพากษาที่ชะยายความรับผิดชอบของนิติบุคคลในทางอาญา โดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่ง เช่นนี้จะเป็นการชอบด้วยหลักกฎหมายหรือไม่ ซึ่งแตกต่างกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 ได้ระบุถึงความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน และเนื่องจากไทยได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้แล้ว และให้สัตยาบันในอนาคต เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกับความร่วมมือของนานาประเทศ จึงเห็นการนำเอาหลักความรับ

<sup>25</sup> วิโรจน์ บริรักษ์จรรยาวัตร , "ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล" ดุลพาท ปีที่ 9 พ.ศ. 2505 , น. 768 - 9 บัญญัติ สุชีวะ , "ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล" บทบัณฑิตย เล่ม 33 ตอน 1 พ.ศ. 2519 น. 1.

<sup>26</sup> จิตติ ตึงคพิพย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1 พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา , 2521) , น. 506.

<sup>27</sup> เช่น พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคมและ มูลนิธิ พ.ศ. 2499 (73 ร.จ.172 ฉบับพิเศษ ตอนที่ 95 , 15 พ.ย. 2499) , พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2482 (56 ร.จ. 1392 ตอนที่ 54 , 30 ต.ค. 2482) , พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 (ร.จ. 84 ฉบับพิเศษตอนที่ 32 , 14 เม.ย. 2510) , พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 (95 ร.จ. 1 ตอนที่ 149 ฉบับพิเศษ , 25 ธ.ค. 2521) เป็นต้น

<sup>28</sup> คำพิพากษาฎีกาที่ 97/2518 2518 ฎ. 155.

<sup>29</sup> คำพิพากษาฎีกาที่ 787 - 788/2506 2506 ฎ.1341.

ผิดทางอาญาตามอนุสัญญาเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ มาเปรียบเทียบเพื่อให้เข้ากับกฎหมายไทย เนื่องจากประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาไว้แล้ว ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

### 2.3.2.2 ปัญหาในด้านมาตรการในการลงโทษทางอาญากับนิติบุคคล

#### (ก) โทษปรับ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 นั้น เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดา ซึ่งเมื่อนำโทษปรับมาบังคับใช้กับนิติบุคคลจึงทำให้การลงโทษปรับไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพราะเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการชำระเงินค่าปรับของนิติบุคคลกับจำนวนเงินที่ถูกปรับแล้ว จะเห็นว่านิติบุคคลถูกปรับเป็นจำนวนเงินที่ต่ำมาก ซึ่งส่งผลให้กฎหมายไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดได้ เพราะผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษ

เมื่อพิจารณาเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลแล้ว จะเห็นว่า โดยทั่วไปศาลได้พิพากษาลงโทษนิติบุคคล โดยลงโทษปรับในอัตราสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนด คือ 20,000 บาท เท่านั้น<sup>30</sup>

นอกจากนี้ จะเห็นว่าในประเทศไทยการลงโทษนิติบุคคลยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง เช่น ปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายไม่เหมาะสม กล่าวคือ โทษทางอาญาและมาตรการอื่นที่นำมาบังคับใช้กับนิติบุคคลนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นมาตรการที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อบังคับใช้กับบุคคลธรรมดา แต่เมื่อศาลนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้กับนิติบุคคล ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดาเป็นอย่างมากจึงทำให้การลงโทษไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้การลงโทษไม่บรรลุวัตถุประสงค์ กล่าวคือ กฎหมายไม่สามารถป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดได้

#### (ข) โทษริบทรัพย์สิน

โทษริบทรัพย์สินเป็นโทษที่ใช้บังคับกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในปัจจุบันการริบทรัพย์สินได้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเป็นโทษที่สามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถนำทรัพย์สินที่ได้มาไปใช้ทรัพย์สินที่ได้มาไปใช้ประโยชน์ หรือนำทรัพย์สินที่ได้มาไปใช้ เพื่อขยายเครือข่ายการกระทำความผิดได้

จากการศึกษาพบว่า<sup>31</sup> โทษริบทรัพย์สินเป็นโทษที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่ใช้ลงโทษบุคคลธรรมดา เพราะโทษริบทรัพย์สินส่งผลกระทบในทางเศรษฐกิจต่อผู้กระทำ

<sup>30</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3446/2537

จากการศึกษาพบว่า<sup>31</sup> โทษริบทรัพย์สินเป็นโทษที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ  
ในกรณีที่ผู้ลงโทษบุคคลธรรมดา เพราะโทษริบทรัพย์สินส่งผลกระทบต่อผู้กระทำ  
ความผิดเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว และเข็ดหลาบไม่กล้าที่จะกระทำความ  
ผิดแต่ในกรณีที่นำโทษริบทรัพย์สินไปใช้กับนิติบุคคลนั้น กลับไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่อง  
มาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ประการ เช่น การที่ไม่สามารถริบทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือที่  
ใช้ในการกระทำความผิด หรือเครื่องมือที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นได้ หรือการที่  
ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกริบได้อีก เป็นต้น ทำให้นิติบุคคลนั้นยัง  
สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้แม้ว่าจะถูกริบทรัพย์สินได้แล้ว จึงส่งผลให้การลงโทษริบทรัพย์สิน  
ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ กฎหมายไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดได้ เพราะ  
ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษ

จากการวิเคราะห์กฎหมายภายในของไทย แล้วพบว่ากฎหมายภายใน  
ของประเทศไทยเท่าที่มีอยู่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินนั้นยังไม่เพียงพอ กล่าวคือขอบเขตของทรัพย์สินที่  
อาจริบได้ตามกฎหมายของไทยเท่าที่มีอยู่ขณะนี้ และตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่อง  
ดังกล่าวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่จะริบได้นี้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจาก  
การกระทำความผิดเท่านั้น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (2) ) หากว่าทรัพย์สินดังกล่าวถูก  
แปรสภาพกลายเป็นทรัพย์สินอื่นที่มีใช้ตัวทรัพย์สินดั้งเดิมที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดแล้ว  
ศาลจะไม่ริบทรัพย์สินนั้น

อย่างไรก็ดี ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ  
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543) จะมีขอบข่ายของทรัพย์สินที่อาจ  
ถูกริบได้คล้ายคลึงกับอนุสัญญา กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ ทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้  
ให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิด  
หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยน  
สภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โดยไปเป็นของ  
บุคคลอื่น หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติ  
มาตรการฯ นี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างจำกัดเฉพาะกับกรณีที่ได้เงินหรือทรัพย์สินมา โดยเกี่ยวเนื่องกับ  
การกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดในลักษณะอื่น  
ด้วย สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น เนื่องจากการ  
ริบทรัพย์ทางแพ่ง จึงมีข้อที่น่าพิจารณาว่า จะสามารถนำมาใช้กับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่อง  
ทางอาญาได้หรือไม่ ควรนำบทบัญญัติในเรื่องการริบทรัพย์สิน ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อ  
ต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติมาบังคับใช้ เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบ  
ปรามกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรในรูปแบบของนิติบุคคลกระทำความผิด

<sup>31</sup> อภิวัฒน์ โพธิ์บุญ อักษรสุวรรณ, ความผิดที่กระทำโดยนิติบุคคล: ศึกษาเฉพาะกรณีโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล.